

ДВА СОЛДАТИ, ДВІ ДОЛІ...

Два солдати, дві долі. Два земляки-хуторяни з Борівської сільської ради. Їм обом випало пройти нелегкі випробування афганської війни. Старшому – Петру Петровичу Квачуку – на самому її початку, молодшому – Василю Васильовичу Мельнику – в самому її розпалі. Сьогодні, у 29 річницю виведення радянських військ з Афганістану, всни згадують про те, як виконували свій інтернаціональний обов'язок в цій далекій і чужій країні. Адже, ціна за це була надто високою – людські життя, фізичне та моральне каліцтво молодих людей, душі яких назавжди обпечені Афганом.

Петро Квачук в Афганістан потрапив з першою колоною радянських військ 25 грудня 1979 року. До цього півроку відслужив в мотострілецьких військах на території Союзу.

- В Афгані на той час був лише так званий «мусульманський батальйон», який виконував там спецзавдання з листопада 1979-го, - повідує Петро Петрович. – А нас за «річку» перекинули з Термеза наприкінці грудня. Як сказало командирство – для виконання інтернаціонального обов'язку та надання допомоги братньому афганському народу. Проте уже в першому населеному пункті Афганістану нас місцеве населення зустрічало явно не по-братськи – агресивні чоловіки мало не під техніку кидалися... Ми спершу й відкривати вогонь по них боялися – люди все-таки. Але, коли від рук моджахедів почали гинути наші хлопці, вибору вже не

з найбільш пам'ятних операцій згадую, як ми врятували поранений екіпаж нашого вертольота, який збили моджахеди. Піднімали їх з ущелини під вогнем, бо й «духи» вже до них підбирались. Було, що й 18 днів нічого не їли, коли сиділи на «точці» в горах і неможливо було доставити нам продовольство. Жили на одній воді, яку брали з водоспаду, та цибулі з афганських городів... Пам'ятаю, коли з «вертушки», нарешті, скинули нам бурдюк тюльки, то так її наївся, що досі навіть дивитися на неї в магазині не можу... Зими я там за півтора року не бачив – місцеві двічі на рік збирали урожай пшениці та рису. Жили вони дуже бідно. Не раз доводилось бачити, як дерев'яну соху вручну тягали по кілька жінок, а їхні чоловіки у цей час лише посиджували, погладжуючи бороди... А попробуй спитай в них щось про жінку, то могли й зарізати – це в них як образа. Дуже виносливий і войовничий народ. А ще неподалік була провінція Нурістан, де жили не афганці-пуштуни, а білі люди, як казали, це були нащадки Олександра Македонського, який колись проходив зі своїм військом територією Афганістану. Наші до них, як правило, не заходили... В травні 1981 року я демобілізувався. Коли повернувся додому, то довгий час не міг спати на ліжку – в тривожних афганських снах мене буквально скидало з нього. Потім трохи відійшов від пережитої війни, одружився, працював механізатором в колгоспі та на фермі. Нині вже на пенсії. Маю четверо дітей, всіх їх поженив, вже і 15 внуків радують. Живе-

ново потребувалась заміна. Відтак, невдовзі я зі своїм взводом вже був у Північному Кундузі. Основним завданням нашого підрозділу було супроводження та охорона вантажів, які йшли з Союзу в Афганістан. На таких бойових виїздах прослужив три місяці, а потім, під час чергового рейсу, – підірвався на міні... Сталося це неподалік Хайротону. Наш бетеер, на якому я сидів

на броні, йшов перший у колоні і натрапив на ворожий фугас. Рвонуло так, що я відразу втратив свідомість – мене сильно зачепило в голову, стікав кров'ю, тож, навіть, не знаю, чи вцілів хто з побратимів, які були на тому бронетранспортері, чи ні. Непритомного мене доправили «вертушкою» спочатку в Термез, а далі – в ашхабадський госпіталь. Дякуючи лікарю-хірургу,

тримали родичі. Вони казали, щоб я залишався жити в Аргентині, але мене тягнуло додому. Відтак, приїхав назад, на свій хутор, і серйозно зайнявся бджільництвом. Тут і одружився – маю зараз четверо дітей. Справи на пасіці пішли успішно – бувало, до вісімдесяти вуликів і бджолосімей тримав. Не було проблем і зі збутом меду – в мене його охоче розкупляли. Загалом, пасікою займався 25 років, прикипів до цієї справи всією душею. Однак, коли біля нас почали добувати бурштин і почалися всі оці «калан-

тайки» - у мене стали масово гинути бджоли. Адже, бувало, що довокля хутора щодня по 300 помп працювало. Щодень по 200 тракторів та іншої різної техніки туди-сюди снувало, постійний гул, випари солярки... Я спочатку не зрозумів, в чому справа, думав, що бджоли пропадають через якусь хворобу. Пробував лікувати – безуспішно – медоносні комахи продовжували

було – або ти їх, або вони тебе... Загалом, у чужій країні можна було що завгодно чекати, тож колони наші рухалися вглиб по дорозі, а наш підрозділ пересувався горами і сопками, прикриваючи їх. Так ми дійшли до Джелалабада. Звідти я потрапив у 3-й батальйон 66-ї мотострілецької бригади, яку з тим направивши в Асадабад, на кордон з Пакистаном. Служба там випала небезпечна – ми чатували на душманські каравани зі зброєю, які проривалися гірськими стежками з території Пакистану. Зброю та боєприпаси, які захоплювали у ворога, по наказу, спочатку мусили доставляти у свою частину. Але то була справжня мука – по горах сунути на собі, окрім свого автомата та боєкомплекту, стільки додаткового заліза. Тому потім нам дозволили забирати лише затвори, а саму трофейну зброю підривали чи всіляко виводили з ладу, щоб вона не діставалася «духам». На таких операціях всяке бувало – і поранення, і «двохсоті». Зокрема, мій взвод, в якому налічувалось 32 бійці, за час моєї служби втратив близько двадцяти хлопців, тобто більше половини особового складу... Я навіть не надіявся, що повернуся звідти живим і ще ходитиму по цій землі... Був поранений – під час одного бою з моджахедами осколками скелі від куль мені посікло ногу і обличчя. Однак, за медичною допомогою не звертався і всіляко приховував своє поранення – боявся, що на «гражданці» пораненого дівчата не любитимуть. Так досі і ношу в нозі ті осколки... Сильно дошкуляли і всякі специфічні для тамтешнього клімату хвороби, особливо гепатит (жовтуха), на який перехворіло багато хлопців. А

мо з дружиною зараз самі, на хуторі «Манушовий», за 5 км від Борової. Займаюсь домашнім господарством, допомагаю дітям. Хоч вже здоров'я добряче барахлить, але ще тримаюсь. Отак і живу по-маленьку...

Його земляк Василь Васильович Мельник, з хутора Юркове, на строкову військову службу був призваний 13 жовтня 1986 року. Він з дитинства мріяв бути офіцером і навіть після закінчення школи поступив у Самаркандське військове училище в Узбекистані. Але, по сімейних обставинах, був змушений залишити навчання ще на першому курсі.

- Натомість, вдома отримав повістку про призов на строкову армійську службу, - розповідає Василь Васильович. – Після пересилки, потрапив в Ашхабад, а потім, в гірський навчальний центр в Келляті, в якому велась підготовка бійців для відправки в Афганістан. Учебка випала жорстока – там командирами були одні чеченці, то нам відразу сказали: « Або ви живите тут, або здихаєте...» Я до всього ще й потрапив у нічний взвод «Сова», який навчали вести бойові дії в темну пору доби, тож ганяли нас там до сьомого поту. Кожного з бійців вчили володіти всіма видами зброї, всіма видами військової техніки, навіть сідали за штурвал вертольота, щоб, у разі чого, кожен міг замінити будь-якого спеціаліста. А з гір, практично, не вилізли, тож своє здоров'я я поклав ще там, в учебці. Закінчували ми її по прискореній підготовці – замість передбачених 6 місяців пробули лише півроку, бо в той час радянські війська в Афганістані понесли значні втрати і термі-

який мене оперував, я залишився живий і після тривалого лікування піднявся на ноги. Однак, про подальшу службу довелося забути – в госпіталі мене комісували і призначили третю групу інвалідності... Завжди, коли згадую Афган, – у мене в пам'яті одразу постають три людини: мій командир, який, як міг, оберігав своїх солдат, місцева незнайома жіночка, яка на кордоні з Афганістаном дала нам хліба, і мій лікар-рятівник. Я потім був у нього вдома в гостях – він запросив мене перед «дембелем» на плов і попросив супроводити одного солдата-афганця, якому ампутували ногу, додому, в Молдову... Звісно, я не міг відмовитись... Вдома майже два роки не міг спати – поранення в голову та пережита війна відбилися на нервовій системі. Я до цього часу не можу дивитися, як колючть кабана – втікаю, щоб не бачити. Зрештою, трохи відійшов і поїхав в Ізраїль. Поїхав туди на запрошення. Мій дід, під час Другої світової війни, врятував і переховував одного єврея, а мати лікувала його, бо був хворий. То він, по спливу років, відшукав адресу мами і запросив мене, ще при Союзі, до себе в гості. В Ізраїлі цей єврей професійно займався бджільництвом (я, до речі, теж з династії пасічників), тож на його пасіці працював півроку. І хоч господар нічого не розповідав про секрети бджільництва (єврей є єврей), там я самостійно навчився багато чому. Повернувшись на Україну, вдома не всидів – відправився, на запрошення, вже в Аргентину. Там жили родичі по дідовій лінії, які виїхали в Південну Америку ще в 30-ті роки минулого століття. Пробув я в них цілий рік і також займався там пасікою, яку

гинути цілими сім'ями. Звоню у Київ, в редакцію журналу «Пасіка», співробітниця якого у свій час брала в мене інтерв'ю. Так і так, розповідаю їй – раптово почали гинути бджоли. – Пришліть, каже, в конверті кілька штук – ми відправимо їх в спецлабораторію на дослідження. Я так і зробив, і невдовзі отримав звідти відповідь: «Приберіть свою пасіку від траси...» А де ж у мене, на лісовому хуторі, та траса? Ще у відповіді зазначалось, що, при згорянні дизпалива, виділяються три хімічні сполуки, через які бджоли втрачають орієнтир, слух та нюх і по цій причині гинуть. Отак, через оті «клондайки», я повністю втратив свою пасіку, яку 25 років плекав, розвивав і вкладав у неї кошти – зараз не залишилось жодної бджолосім'ї... Тож, хочу десь виїхати з сім'єю з Юркового – без пасіки мене на хуторі вже ніщо не тримає... Отака доля видалась наша, афганська – не позаздриш. Державо про нас, колишніх воїнів-афганців, нині майже забула. Добре, що хоч тримаємось разом – нас у Боровій зараз четверо тих, хто пройшов Афганістан, дружимо один з одним - і це неабияк допомагає у житті. Ось на 15 лютого обов'язково збираємось, ідемо з квітами до могилки нашого загиблого земляка Михайла Хвалька, щоб вшанувати його світлу пам'ять, поринаємо у спогади. У свій час ми мали надію, що афганська війна - це єдина біда, яку нам довелося перенести. Але сталося, що нині і над нашою країною витає страшне слово «війна», гине мирне населення, наші воїни, які захищають батьківщину від бойовиків на сході України. На жаль, історія так нас нічому і не навчила...

Записав Сергій ТИШКОВЕЦЬ